

Vastaus valtuustoaloitteeseen mielenterveyden oppimispolun suunnittelusta ja toteutuksesta

4150/00.05.00/2023

Kaupunginvaltuusto 13.02.2023 § 15

Puheenjohtaja Paula Werning esitteli valtuutettujen Katriina Vesalan, Miia Wittingin, Anne Hasun, Maria Lammin, Pulla Peltolan, Tapio Karvosen, Jouko Leppäsen, Nita Aholan, Esko Lavosen, Milla Raunion, Jukka Silénin Christa Carpelanin, Birgit Koskelan ja Pekka Korpivaaran jättämän seuraavan valtuustoaloitteen:

”Nuorten mielenterveysongelmat ovat kasvava haaste. Kouvolassa on raportoitu huononevia lukuja kaikissa nuorten ja lasten mielenterveyttä mittaavissa tutkimuksissa ja viime vuosien epävarmuus sekä poikkeusolot ovat lisänneet pahoinvointia.

Kouvolan kaupunki on liittynyt juuri Hyvän Mielen Kunta -hankkeeseen, jossa Mieli ry:n laadukasta osaamista ja materiaalia voidaan monipuolisesti hyödyntää mielenhyvinvointiin liittyvissä toimenpiteissä. Hankkeen avulla mielenterveys on mahdollista saada läpileikkaavaksi teemaksi kaupungissa. Hankkeen lisäksi tulisi kaupungissamme tehdä myös suunnattuja konkreettisia toimenpiteitä, jotta toimintatapa saadaan juurrutettua käytäntöön.

On tärkeää, että mielenterveyden ja siihen liittyvien asioiden tunnistaminen aloitetaan varhaiskasvatuksessa ja sitä vahvistetaan perusopetuksessa, jolloin käsitys omasta itsestä, erilaisuudesta ja juurtumisesta osaksi yhteiskuntaa rakentuvat. Esimerkiksi Mieli ry:n jo olemassa olevat erilaiset koulutuskokonaisuudet ovat laadukkaita ja valtuustoryhmämme odottaa eri yhteistyömuotojen selvittämistä, miten kaupungin perusopetukseen voisi liittää mielenterveyden opetuskokonaisuuksia.

Vantaan kaupungin malli esim. Ilolassa tai Kartanonkoskella ovat konkreettisia toteutuksia, jossa mielenterveyden ja vuorovaikutuksen taidot ovat osa koululaisten arkea. Mielenterveyden eri osa-alueet sekä empatia-, tunne- ja vuorovaikutustaidot tulisi olla osana opetussuunnitelmaa, koska mielenterveys on kokonaisvaltainen hyvinvoinnintila.

Perusopetuksen opetussisällön päivitykseen tulisi selvittää yhteistyömahdollisuuksia niin uuden Hyvinvointialueen, kaupungin hyvinvointi- ja kasvatustutoreiden kuin muiden asiantuntijaorganisaatioiden kanssa. Mahdollista varmasti olisi myös etsiä rahoitusta OKM:n erilaisista hankkeista. Mieli ry on laatinut Nuoren hyvinvointiohjelman yhteistyössä useiden järjestöjen kanssa.

Ohjelmassa nostetaan esiin 13-28 vuotiaiden nuorten haasteita. Kouvolaan olisi mahdollisuus olla edelläkävijä ja aloittaa lasten hyvinvoinnin tukeminen uusien keinoin jo ennen 13 vuoden ikää, luomalla perusopintojen mielenterveyden oppimispolun, alkaen ensimmäisestä kouluvuodesta.

Kokoomuksen valtuustoryhmä esittää, että kaupunki käynnistää suunnittelun ja toteutuksen mielenterveyden oppimispolusta koko perusopetuksen ajalle, missä mielenterveyttä käsitellään opinnoissa osana omaa hyvinvointia ja arkea, joiden avulla vahvistettaisiin yksilön taitoja tunnistaa hyvinvoinnin haasteita ja kykyä löytää ratkaisuja.

Lisämateriaali ja lähteet:

Mielenterveysoppitunnit: [Tunne- ja vuorovaikutustaidoista kokonaisvaltaista hyvinvointia | Vantaa](#)

MIELI ry hyvinvointiohjelma 13-28-vuotiaat nuoret: [Nuorten hyvinvointiohjelma - MIELI ry](#)

MIELI ry:n Mieli kasvussa koulutuskokonaisuudet ja ohjelmat: [Mielenterveystaitojen vahvistaminen kunnissa - MIELI ry](#)

Mielenterveyden kokonaisuus: [Mielenterveyden käsi -julistte - MIELI ry ”](#)

Kaupunginvaltuuston päätös:

Kaupunginvaltuusto päätti lähettää aloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

Kasvatus- ja opetuslautakunta 15.03.2023 § 18

Valmistelija: kehittämisvastaava Maija Saksa, puh. 020 615 8429, maija.saksa(at)kouvola.fi

Kouvolan kaupungin kasvatuksessa ja opetuksessa on yhteisenä strategisena kärkenä hyvinvointi, niin lasten ja nuorten kuin henkilöstönkin osalta. Hyvinvoinnin tilaa seurataan mm. hyvinvointikyselyjen ja laatuarviointien avulla.

Kouvolan varhaiskasvatuksessa on panostettu mielen hyvinvointiin jo pitkään. Kouvolan varhaiskasvatuksen perusta luodaan huolehtimalla ensi-sijaisesti lapsen turvallisuuden tunteesta ja perustarpeista: riittävästä levosta ja liikkumisesta sekä monipuolisesta terveellisestä ravitsemuksesta varhaiskasvatuspäivän aikana. Toiminnan suunnittelun ja toteuttamisen tulee lähteä lapsen tarpeista ja mielenkiinnon kohteista. Valtion erityisavustuksien avulla lasten erityistarpeisiin etsitään positiivisia, lasten vahvuuksiin perustuvia tukikeinoja taidelähtöisin menetelmin. Lisäksi varhaiskasvatuksessa työskentelevät

hyvinvointitutor ja kasvatustutor. He tukevat henkilöstöä lasten ja perheiden kanssa tehtävässä hyvinvointityössä.

Joustavan esi- ja alkuopetuksen keskeisenä tavoitteena on hyvinvoiva lapsi. Lapsen hyvinvointi tukee kaikkea oppimista. Turvallinen ympäristö, tutut läsnä olevat aikuiset ja toistuvat arjen rutiinit ovat hyvä lähtökohta lapsen hyvinvoinnille. Hyvinvointitaitoja tulee opettaa tavoitteellisesti ja järjestelmällisesti. Keskeisiä hyvinvointitaitoja ovat mm. sankaritaidot, tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä yhteistyötaidot. Esi- ja alkuopetuksen ryhmissä harjoitellaan kaveritaitoja ja tuetaan niiden oppimista. On tärkeää, että lapsen erilaiset tunteet hyväksytään ja niiden tunnistamista, nimeämistä, ilmaisemista ja säätelyä opetetaan ja harjoitellaan tavoitteellisesti. Omien tunteiden lisäksi lapsille on tärkeää oppia huomioimaan ja lukemaan myös kavereiden tunteita. Myönteisten tunteiden vaikutusta vuorovaikutustilanteisiin harjoitellaan.

Kouvolan kaupungin peruskouluissa pyritään tarjoamaan kaikille oppilaille erilaisin keinoin turvallinen ja hyvinvointia edistävä opinpolku. Työrauha, hyvinvointi, kiusaamisen ennalta ehkäisy ja siihen puuttuminen on huomioitu opetussuunnitelmissa. Koulujen lukuvuosisuunnitelmissa koulut kuvaavat toimintatapojaan mm. hyvinvoinnin, osallisuuden, yhteistyön ja turvallisuuden näkökulmista. Kaikki perusopetuksen koulut kuuluvat KiVa Koulu-ohjelmaan.

Esi- ja perusopetukseen sekä toiselle astelle on tehty hyvinvointioppimisen suunnitelma yhteistyössä kasvatus- ja opetushenkilöstön, nuorisopalvelujen, opiskeluhoitohenkilöstön ja kouluterveydenhoitajien kanssa. Mielenterveyden vahvistaminen tapahtuu niin varhaiskasvatuksessa kuin perusopetuksessa yhteistyössä mm. psykososiaalisen opiskeluhoillon ja kouluterveydenhuollon henkilöstön kanssa.

Hyvinvointioppimisen suunnitelma sisältää mm. mielen hyvinvoinnin, ehkäisevän päihdetyön, oppilaiden osallistaminen, turvataitojen oppimisen, digitaalisessa maailmassa toimimisen ja vanhemmuuden tukemisen. Päiväkodeissa ja kouluissa sovitaan yhdessä käytettävät menetelmät sekä yhteistyö- ja vastuutahot. Menetelmiä voivat olla oppitunnit, pelit ja leikit, teemapäivät / teemaviikot, erilaiset ryhmät, vanhempainillat tai muu vanhempien kanssa tehtävä työ jne. Uuden opetussuunnitelman hengen mukaisesti toiminnallisuus ja lasten ja nuorten osallisuus nostetaan vahvasti esiin. Toimijoina ovat koulun oma henkilöstö, oppilashuoltohenkilöstö sekä koulunuorisotyöntekijä. Koulunuorisotyöntekijä on tarvittaessa linkki nuorisopalveluihin.

Nuorisopalveluista löytyy asiantuntemusta seuraavista asioista: nuoren elämänhallinta, päihdekasvatus, seksuaalikasvatus, yhdenvertaisuus / ihmisoikeudet, ryhmätyökset, pienryhmät, sosiaalinen media sekä yli 15-vuotiaille tarkoitettu ohjaamotoiminta.

Hyvinvointioppimisen suunnitelman toteuttamiseen liittyvinä periaatteita ovat esiopetuksessa ja alakoulussa se, että mitä pienemmistä oppilaista on kyse, sitä vahvempi on oman opettajan rooli. Muut asiantuntijat tuovat osaamista oman opettajan rinnalle, huoltajien osallisuus ja yhteistyö heidän kanssaan ovat keskiössä, materiaalina käytetään mm. Mieli ry:n kirjaa Hyvää mieltä yhdessä – käsikirja alakoululaisen mielenterveyden edistämiseen.

Hyvinvointioppimisen suunnitelman toteuttamisen periaatteita yläkoulussa ovat tunnetaitoja ja itsetuntoa vahvistavan koulukulttuurin edistäminen kaikissa kouluissa, huoltajien vastuun korostaminen, oppilashuollon henkilöstön ja koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden osaamisen tuominen vahvemmin suunnitelman toteutukseen, ryhmäytymiseen panostaminen ja yhteisen tupakkamallin noudattaminen kaikissa kouluissa. Kaikissa yläkouluissa on käytössä Mieli ry:n kirja Hyvän mielen koulu – käsikirja mielenterveystaitojen vahvistamiseen yläkoulussa.

Hyvinvointioppimisen suunnitelma on osa esiopetuksen koulujen oppilas-huoltosuunnitelmaa, jonka toteutumista on arvioitu säännöllisesti ja joka on päivitetty vuosittain.

Perusopetuksessa työskentelee yhdeksän hyvinvointitutoria, joiden tehtävänä on työyhteisöllisen hyvinvoinnin lisääminen sekä oppilaiden hyvinvoinnin, kasvun ja kehityksen tukeminen. He tuovat koulujen yhteisölliseen työhön kasvatuksellista ja mielenterveysosaamista sekä konsultoivat koulujen henkilöstöä hyvinvointi- ja mielenterveysasioissa. Heidän työpanoksellaan on suuri merkitys oppilaiden mielenterveyden ja hyvinvoinnin vahvistumisessa.

Esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen hyvinvointioppimisen suunnitelma päivitetään ja varhaiskasvatuksen toimenpiteet kirjataan yhteiseksi toimintamalliksi.

Lisätietoja: kehittämisvastaava Maija Saksa, puh. 020 615 8429, maija.saksa(at)kouvola.fi

Sivistysjohtajan ehdotus:

Kasvatus- ja opetuslautakunta päättää antaa valtuustoaloitteeseen selostusosan mukaisen vastauksen asian käsittelystä kasvatus- ja opetuslautakunnassa.

Kasvatus- ja opetuslautakunnan päätös:

Kasvatus- ja opetuslautakunta hyväksyi päätösehdotuksen.
